

Klimata ietekme uz bērzu (*Betula pendula*) augšanu damakšņa mežaudzēs Latvijā

Nauris Kalniņš, Didzis Elferts
Latvijas Universitāte, nk11064, @lu.lv

Dendrochronoloģiskie pētījumi ir nozīmīgs veids, kā uzzināt informāciju par pagātnes, tagadnes un iespējamo nākotnes klimata nozīmi koku augšanā - kā pašreizējais klimats (gaisa temperatūra un nokrišņu daudzums) ietekmē kokaudzi vai visu meža ekosistēmu. Gadskārtas platums un blīvums ir galvenie parametri, kas tieši saistīti ar koka radiālo augšanu. 20. un 21. gadsimtā galvenokārt ir izmantots gadskārtas platums un pētāmā koku suga – parastā priele *Pinus sylvestris*, lai raksturotu klimata saistību ar sekundāro augšanu. Reti ir izmantots blīvuma parametrs, lai noskaidrotu šo saistību.

Darba mērķis – noskaidrot vai gadskārtas blīvums ir atšķirīgs klimata ietekmes raksturojošs parametrs par gadskārtas platumu Latvijā augošajiem kokiem. No tā seko uzdevumi:

- Iegūt gadskārtu paraugus no parastā bērza, kas aug atbilstošajā meža tipā - damaksnī;
- Izdarīt nepieciešamos mērījumus ar Lignostation Wood Surface Scanner un analizēt iegūtos datus;
- Novērtēt gadskārtas platuma un blīvuma atšķirīgos/līdzīgos iegūtos rezultātus
- Novērot gadskārtas platuma un blīvuma izmaiņas un to saistības ar klimata, gradientā no Latvijas austrumiem uz rietumiem.

Pētījumā apskatīts āra bērza (*Betula pendula*) gadskārtas blīvums un gadskārtas platums kā klimatisko apstākļu raksturojoši rādītāji. Gadskārtu paraugi ievākti 7 dažādās damakšņa tipa mežaudzēs, kuras atradās uz transektes, kas vilkta pāri Latvijas teritorijai 56°75' Ziemeļu platumu un izvēloties vienu mežaudzi ik pēc viena Austrumu garuma grāda. No parauglaukumiem tuvākajām meteoroloģiskajām stacijām izmantoti klimata dati: mēneša vidējā gaisa temperatūra un nokrišņu daudzums visiem parauglaukumiem. Kopā ievākti 231 gadskārtas urbuma paraugs, kas tika izžāvēts un ielīmēts sastatnē. Gadskārtas platuma un blīvuma dati iegūti ar Rinntech® Lignostation™ Wood Surface Scanner ierīci. No iegūtajiem datiem izmantoti astoņi parametri: gadskārtas platums, agrīnās koksnes platums, vēlīnās koksnes platums,

gadskārtas blīvums, agrīnās koksnes blīvums, vēlīnās koksnes blīvums, maksimālais gadskārtas blīvums un minimālais gadskārtas blīvums.